

Visn. Lviv. Univ., Ser. Zhurn. 2023: 52-53; 52–74 • DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vjo.2023.52-53.11721>

УДК 070-057]:070(477.8"19"

**КАДРИ ТОТАЛІТАРНОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ
ДЛЯ ПРЕСИ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ОБЛАСТЕЙ.
40-50-ті РОКИ ХХ ст.
(НА АРХІВНИХ МАТЕРІАЛАХ КРАЙОВОЇ ГАЗЕТИ
«РАДЯНСЬКА БУКОВИНА»)**

Микола Тимошик

Київський національний університету культури і мистецтв,

вул. Є. Коновальця, 36, 01133, Київ, Україна

e-mail: tymoshyk.m@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-7011-3022>

Уперше в українському журналістикознавстві окреслено проблематику кадрів тоталітарної журналістики. Основою аналізу слугують архівні матеріали заснованої 1940 року чернівецької крайової газети «Радянська Буковина», яку 1991 року перереєстрували з назвою «Буковина». З'ясовано специфіку формування активу «працівників пера» за радянщини; проаналізовано якісний склад кадрів, причини їх плинності та характерні типи тогочасних журналістів; уведено до наукового обігу інформацію про суди і слідство над журналістами, які масово застосовувалися до них відповідно до законодавства 1940 року.

Ключові слова: журналістика тоталітарної доби, газета «Радянська Буковина», кадри журналістики, типи радянського журналіста, суди і слідства проти журналістів, журналістські долі.

Постановка проблеми та її актуальність

Сучасна українська національна журналістика продовжує нести на собі зловісну печатку епохи, з якої вона нещодавно вийшла, із наполегливим бажанням значної частини її творців стати на шлях вільної преси згідно з усталеними в цивілізованому західному світі стандартами та принципами. Дослідники називають ту епоху по-різному: тоталітарна, радянська, пострадянська. Після завершення запізнілого процесу роздержавлення і приватизації, яку уповноважені державою органи влади, як засвідчує практика, проводили безсистемно й непрофесійно, до цього переліку ознак новочасної журналістики потрібно додати ще й такі: олігархічна, постолігархічна, залежна від «грошового мішка» засновника.

Ми є свідками того, як, здавалося б, назавжди викинуті на смітник історії колись хрестоматійні цитати засновника тоталітарної комуністичної держави Леніна про пресу сьогодні знову стають актуальними. Йдеться про пресу як «колективного пропагандиста, організатора і агітатора» та про її журналістів як «коліщатку і гвинтики» механізму існування такої преси. Тільки за тоталітарної доби таке розуміння

стосувалося справи комуністичного будівництва під проводом безроздільно владарюючої упродовж десятиліть правлячої компартії, а в посттоталітарну добу – корумпованого українського істеблїшменту, так званих грошовитих мішків кількох олігархів і залежних від них журналістів, як «коліщаток і гвинтиків» власників тих мішків.

Пізнання й осмислення уроків радянської журналістики як складової системи тоталітарного суспільства, зокрема і в кадровому питанні, актуалізується нині, в новочасну російсько-українську війну, коли на тимчасово окупованих українських територіях украї залежна від влади, до безміри цинічна й брехлива, журналістика російського агресора нав'язує ті самі наративи, від яких ми нині позбуваємося.

Стан розробки проблеми

В українському журналістикознавстві маємо поодинокі спроби окреслити окремі грані цієї проблеми. Йдеться зокрема про розвідки Б. Потятиника¹, М. Сороки², М. Тимошика, Г. Дацюк, К. Таран³, І. Михайлина.⁴ У конкретиці з'ясування специфіки кадрів тоталітарної журналістики, аналізу якісного складу творців такої преси, простеження генези людських доль на основі архівних документів така постановка питання ставиться вперше.

Основою джерельного матеріалу став архів заснованої одразу після приєднання Північної Буковини до складу радянської України 1940 року чернівецької обласної газети «Радянська Буковина», яку 1991 року перереєстровано з назвою «Буковина».

Завдання статті:

- з'ясувати специфіку формування активу «працівників пера» за радянщини;
- проаналізувати якісний склад кадрів, причини їх плинності та характерні типи-жі тогочасних журналістів;
- увести до наукового обігу інформацію про суди і слідство над журналістами, які масово застосовувалися до них згідно із законодавством 1940 року.

Виклад основного матеріалу

Специфіка формування активу «працівників пера» за радянщини

Одна з особливостей пресового руху народу, який упродовж століть був позбавлений права мати й розбудовувати власну державу, – відсутність будь-якого закладу, де б готувалися професійні журналісти для національної преси. Це характерно для різнобічних теренів України, які упродовж цілих історичних епох буття друкованого слова перебували під протекторатом чужих імперій: Російської чи Австро-Угорської.

В Україні вперше журналістську освіту започаткували більшовики після чергового програшу національно-визвольних змагань українців за здобуття власної держави у 20-х роках ХХ століття. І це за умов, коли, скажімо, в Америці професійні

¹ Потятиник, Б. (1992), Тоталітарна журналістика. Тексти лекцій. Львів: ЛДУ, 1992, 80 с; Потятиник, Б. (1991), До питання функціонування тоталітарної журналістики. Українська журналістика-90: Тез. доп. II Респ. наук.-практ. конф. Київ.

² В об'єктиві часу: київські журналісти про колег, свою професію, творчі будні редакційних колективів, спілчанське життя (2009). Упоряд. М. Сорока. Київ, 260 с.

³ Тимошик, М., Дацюк, Г., Таран К. (2008), Історія одного журналістського курсу. Київ, 468 с. (Фрагментарно торкається цієї теми).

⁴ Михайлин, І. (2019), Основи журналістики. Підручник. Харків, 496 с.

школи журналістики активно почали засновуватися ще всередині XIX століття, а в Західній Європі – на початку 90-х років того ж століття.

1922 року на базі реорганізованої партійно-більшовицької школи при так званому Комуністичному університеті в Харкові відкрили три відділи: основний, лекторський та журналістики. Диплом про вищу освіту тоді можна було отримати за трирічний навчальний курс. Через чотири роки на базі цього закладу заснували добре відомий пізніше УКІЖ – Український комуністичний інститут журналістики. А в 30-ті роки, для забезпечення потреб низової ланки преси (обласних, районних, відомчих, колгоспних та заводських газет), – ще й технікум журналістики. Все це – в Харкові, тодішній столиці радянської України.

Звісно, що то були примітивні з точки зору науки і практики заклади – без історичної тяглості у викладах, без інтелектуальної й належно вишколеної професури. Та й носіїв тих дипломів скороспілого інституту – крапля в морі для динамічно формованої правлячою партією мережі різноманітних друкованих засобів масової агітації та пропаганди.

Втім, саме випускники таких шкіл та інститутів були особливо витребуваними в нових редакціях газет щойно приєднаних до України західноукраїнських областей. Скерованих офіційним Києвом на редакторські посади в так звані бандерівські області місцеві партійні комітети радо зустрічали, забезпечували гарними побутовими умовами і, відповідно, вимагали швидкої віддачі. Зазвичай місцеві кадри для важливих ділянок ідеологічної роботи новій владі не підходили.

Посада відповідального редактора обласної газети, як також його заступника, відповідального секретаря та завідувачів редакційними відділами, була номенклатурною, тобто підзвітною бюро обкому. У цій ланці редакційного керівництва часто відбувалися заміни. Бо за сталінських часів така робота була не лише високо відповідальною і престижною, а й небезпечною. Часто за неправильно розставлені ідеологічні акценти в якомусь матеріалі можна було загриміти прямо на в'язничні нари.

На початках новостворені редакції газет не могли власними силами забезпечити широкого висвітлення стану справ у містах і селах краю. На заваді стояли: доволі обмежений штат працівників редакції, відсутність телефонного зв'язку із віддаленими селами, труднощі з поїздками туди. Відтак головними інформаторами на місцях ставали, за вказівкою районних партійних комітетів, голови колгоспів та сільських рад, секретарі партійних та комсомольських організацій. Втім, офіційних провідників політики партії на місцях із середовища цієї високооплачуваної категорії активістів виявилось замало. Влада була зацікавлена в тому, щоб її політику активніше «рухав» у селі такий важливий прошарок «слуг партії», якими вона бачила сількорів, робкорів, робсількорів.

Терміни «сількор», «робкор», «робсількор» виникли на початковому етапі більшовизації й означали появу досить незвичної для нових радянських людей громадської професії – робітного і селянського кореспондента.

Компартія, таким чином, ініціює розгортання по всій країні масового руху робсількорів. Перед редакціями місцевих газет було поставлене важливе ідеологічне завдання: дбати про постійний приплив нових дописувачів, за короткий час сформувати робсількорівську мережу.

Організаторська функція місцевих газет у цьому питанні зводилася до наступного:

- збирання активних дописувачів із сіл на районні зльоти робсількорів;
- поширення анкет;
- роздавання активістам конкретних завдань;
- редакційна підготовка до друку їхніх дописів;
- публікація на сторінках газети порад робсількорам.

У газетах стали частіше з'являтися замітки про те, що бути сількором (робкором) є престижно і що це звання багато до чого зобов'язує.

Так виводилася своєрідна програма-мінімум для дописувача до райгазети. Вона реалізовувалася у конкретиці пошуку відповідей на запитання: яким повинен бути цей дописувач, що і як йому треба робити? Часто про те, які перші кроки має зробити кожен, хто відчув у собі любов до слова, потяг до писання, редакції вкладали в матеріал якогось одного передового дописувача.

Перед робсількорівським рухом партія ставила три головні завдання:

- постачання районних газет інформацією з місць;
- активізація читання радянської преси;
- заохочення до передплати районних, обласних та центральних більшовицьких газет якомога ширшого кола робітників і селян.

Кого розраховували більшовики залучити до цього руху на селі?

Передусім, активістів сільрад і колгоспів, прихильників нових громадських формувань на селі – комітетів незаможних селян. З'являлося чимало охочих носити нове, зовні почесне й трохи застрашуюче, ім'я сількора з-поміж грамотних комуністів і комсомольців. База сількорів стала поповнюватися із числа нового прошарку сільської інтелігенції – радянських учителів.

Три типажі радянського журналіста

У літературах народів світу поширеною є практика, коли головними героями художньої оповіді виступають журналісти. Натомість в українській літературі соціалістичного реалізму це явище є рідкісним. Тут, як показові приклади, можна згадати хіба що роман Валеріяна Підмогильного «Місто» та повість Семена Жураховича «Нам тоді було по двадцять».

Закцентуємо увагу на останньому. І то з двох головних причин.

Перша: автор повісті про життя редакції однієї з обласних газет центральної України у буремну пору 30-х років прийшов у літературу з журналістики – тривалий час працював на різних посадах у «Більшовику Полтавщини», «Робітнику», «Нашому Слові», «За радянську Україну».

Друга: родом із Полтавщини, цей автор повторив долю тих обраних владою журналістів, хто в довоєнну чи повоєнну пору був скерований за своєрідною партійною путівкою для заснування й розбудови мережі партійно-радянської преси в західноукраїнських областях. У «золотому вересні» 1939 року саме Жураховича призначили відповідальним редактором нової у Львові газети більшовиків «Вільна Україна», а в 1949-му йому було доручено написати сценарій пропагандистського документального фільму «По Північній Буковині».

Звісно, що перейшовши з журналістики до цеху красного письменства, він обрав для одного із перших своїх художніх творів ту канву розповіді, про яку достеменно знав: драматичні обставини професійного та особистого життя молодих газетярів звичайної місцевої української газети за умов становлення в країні рад

тоталітарної комуно-більшовицької системи. Тому живописання тонкощів і секретів «редакційної кухні» вийшли в цьому творі і яскравими, і правдивими.

На характерах і поведінці трьох молодих творчих працівників редакції Марата Крицевого, Анатолія Дробота та Ігоря Рушкевича переконливо показано три типи журналістів, які активно формувалися в умовах домінуючих цінностей нової, доти незваної галичанами, буковинцями і закарпатцями, системи. Ідеологи режиму вибірково ставилася до різних типів «коліщаток і гвинтиків» своєї машини. Одних приймали, стимулювали, давали можливості йти вгору професійними кар'єрними сходами, а інших або ігнорували, відтісняли, або й свідомо знищували.

Виходець із села Толя Дробот – добрий, щирий, поет у душі і слові. Він змушений щодень готувати редакційну січку, причісувати безграмотні дописи, вносити потрібні фрази на догоду дня, але не відчувати від роботи справжнього задоволення. Таке буває лиш у рідкісні миті творчого натхнення, зазвичай поза казенним редакційним приміщенням, коли й народжується з глибин його душі тонка поезія. Звісно, він приміряє її щораз до раннього Тичини, переживає за свою творчу недосконалість, шокований повідомленням про самогубство Маяковського, хоча й не задумується над справжнього причиною такого вчинку. Неохоче сприймає настійні поради колеги «покінчити з туманними віршиками та гострити рими, щоб були як багнеті»⁵. У коханні до дівчини сповідує стримані почуття і братні співчуття. Живе тихо, без надриву, вичікує, куди ж воно далі все рухатиметься, куди вітром повіє. Типовий представник нової української бюджетної інтелігенції, яку активно виховувала й ціпко тримала на короткому ланцюжку колоніальна влада. Такі були обережно-слухняними, тому надійними для влади.

Ігор Рушкевич – також із села. Але із загостреним відчуттям несправедливості, глибоко укорінений у традиції й минуле свого краю. До того ж, сильно начитаний («читати треба все, знати треба все!»). Довго не здає до друку черговий матеріал, бо хоче переконатися, що кожен факт відповідає правді, що нічого фальшивого немає в тих рядках. Переживає, коли ті тексти скорочує, виправляє, додає щось відповідальний секретар. Завжди переймається тим, що не знає життя, що сповна не пізнав людей. («Писати – це означає висловлювати свої погляди, свої судження; про людей, про життя; а що я знаю?»). Обурюється поведінкою друга, який несправедливо обмовив дівчину. Зрештою, не витримує тієї розпашілої від пристрастей редакційної кухні, полишає роботу в редакції. («Він твердо вирішив. Поїде на Дніпробуд. Візьме в руки лопату. Або возитиме тачкою бетон на греблю... Годі!.. Треба добре поваритися у робітничому котлі. Стати людиною»)⁶. Такі журналісти не приживалися в діючій натовді системі ідеологічних координат. Вони або свідомо змушені були полишати улюблену роботу із словом, або їх видавлювала сама влада. Такі були небезпечними. За такими в подальшому стежили.

І насамкінець – Марат Крицевий. Опинився в редакції з ливарного цеху. Виходець із родини одноосібника-ремісника, переконував батька рішуче порвати з минулим і піти рядовим робітником на завод, бо цим він нібито псував синові «чистоту пролетарського походження». Не «нагнувши» батька, демонстративно залишає домівку. Захоплений революцією, нетерпимий до пережитків минулого. Книги про

⁵ Журахович, С. (1974), Повісті та оповідання. Дніпро, Київ, с. 8.

⁶ Там само, с. 142-143.

українську минушину називає мотлохом. Не любить читати, насміхається над колишніми гімназистами («не треба вчитися, а треба всім пролетаризуватися»). Не терпить літературного редактора, колишнього відомого просвітянина, який нещадно править мовну убогість Маратових текстів. Ось як описує автор повісті стиль роботи цього більшовицького газетяра:

«Марат хапає перо. Рука твердо виводить «Потурання куркулеві». Він задоволено перечитує написане і – щоб міцніше! – виводить угорі «Тривожний сигнал!». За півгодини кореспонденція готова. Рішуча. Нещадна... У Марата – ніяких вагань. Голову сільради – під суд. Паліям-шкідникам – люта кара. А попа – на перековку... Хай не пащекує!»⁷

То на початку повісті. А наприкінці автор «вивищує» шлях цього журналіста-початківця такими нечистоплотними його діями: Марат написав донос на редактора – порядну й патріотичну людину; несправедливо обмовив і знеславив як приховану куркульку просту й тямущу дівчину із села, в яку нібито закохався; не в демократичний спосіб добився призначення його в одну з контролюючих комісій; він сповнений рішучих намірів і надалі «рубати з плеча», виводити «на чисту воду» всіх контрреволюціонерів радвлдаді і в такий спосіб боротися до повної перемоги «світової пролетарської революції».

В образі Марата Крицевого бачимо третій тип радянського журналіста, якого активно формувала система: зденаціоналізованого вискокчки, кар'єриста, пристосованця, улесливого борзописця за принципом «що повелить начальство». Таких влада винагороджувала, просувала службовими сходами, використовувала в своїх подальших ідеологічних експериментах.

Якісний склад кадрів та причини їх плінності

Відновлювати роботу редакції чернівецької обласної газети «Радянська Буковина» після вимушеної перерви воєнного часу (а це період від початку липня 1940 до кінця березня 1944) було надзвичайно складно. Бракувало головного – кадрів.

За рішенням ЦК КП(б)У до Чернівців були командировані лише редактор та його заступник. Саме ці дві особи мали оперативно заповнити затверджений обкомом штатний розклад та розпочати випуск газети від 3 квітня 1944 року.

Про стан із кадрами в цей період довідуємося з довідки першого по війні відповідального редактора Л. Терещенка, адресованої секретареві Чернівецького обкому партії тов. Зеленюку 25 жовтня 1944 року. Ситуація складалася критичною: із 17 відповідальних редакційних працівників, згідно зі штатним розкладом, у «Радянській Буковині» на жовтень 1944 року працювало 9. Тобто, майже наполовину штат був не укомплектований. На ту пору в редакції були вакантними посади відповідального секретаря, літературного редактора, кореспондентів у відділі партійного життя, промисловості та трьох власкорів⁸.

⁷ Там само, с. 11.

⁸ Краткая справка о работе редакции газеты «Радянська Буковина» со дня ее выхода (с 3 апреля 1944 г. по 25 октября 1944 г.). Архив газети «Радянська Буковина». Папка «Редакция газети «Радянська Буковина». г. Черновцы. Личные дела уволенных сотрудников редакции. От А до Я. С. 4.

З настанням 1945 року це питання так і не вдалося позитивно розв'язати: на 1 травня у редакції вже не вистачало 15 чоловік.

Проблема ще більше загострилася, коли з ЦК партії надійшла директива збільшити з вересня 1945 року формат газети. Це спонукало до розширення штатного розкладу рівно вдвічі – із 17 до 34 чоловік. Й така несподівана новина зверху ще більше утруднила випуск газети: на 1 вересня вакантними в редакції вважалися 19 посад.

Особливо скрутне становище було влітку, коли обком партії звільнив із роботи виконавчого редактора Л. Терещенка. Начальство не могло простити йому сміливості, самодостатності та відваги називати речі своїми іменами під час розгляду наприкінці 1944 року розгромної довідки пропагандистської групи з Москви про роботу редакції. На знак протесту проти несправедливого звільнення свого керівника, редакцію газети вирішили покинути заступник та два завідувачі відділами. Ще три завідувачі написали заяви на відпустки. Й редактор останнім своїм наказом їх підписав. Таким чином, фактично знеголовлена редакція газети складалася тоді з кількох літпрацівників.

Масла у вогонь додав і відповідальний секретар редакції С. П. Безкішкий. Він вирішив полишити найгарячішу посаду в редакції фактично в перші дні приходу нового редактора Яценка. У заяві від 16 липня 1945 р. головними причинами свого рішення назвав стан здоров'я та неможливість нормально працювати: «Враховуючи мій слабкий зір, а також труднощі, пов'язані з поганою дисципліною в апараті (мої спроби зміцнити її не увінчалися успіхом) – прошу з цього числа із займаної посади сумістити»⁹.

В особовій справі С. Безкішкого є один компрометуючий його документ, зміст якого не відомий. Це рапорт начальника Першого Чернівецького міського відділення міліції НКВС Зенькевича від 26 січня 1946 року, скерований секретареві парторганізації редакції газети «Радянська Буковина». Він такого змісту: «При цьому направляємо рапорт міліціонера Лук'янчука і посвідчення на ім'я Безкішкого С. П. на ваш розсуд, оскільки Безкішкий – ваш співробітник. Про результати просимо повідомити нам»¹⁰.

На жаль, виявити сам рапорт та з'ясувати його зміст в архіві не вдалося. Цілком очевидно, що йдеться про незначний проступок редакційного працівника, який не витягував на адміністративну чи кримінальну відповідальність.

Сергій Безкішкий не мав наміру зовсім полишати редакцію, але хотів спокійнішого місця. Тому просив переведення на посаду кореспондента газети по Сторожинецькому кущу. Саме на ту пору звільнилася з роботи власкор по цьому кущу Ольга Янтке й це місце також залишалося вакантним.

Про причини полишення цією співробітницею «Радянської Буковини» в документах архіву нічого не вдалося відшукати, але, судячи з її особової справи, редакція втрачала досвідченого газетяра. Ольга Анатоліївна – росіянка, із селян, приїхала до Чернівців із Херсона. Напередодні війни закінчила відомий уже на той час УКІЖ у

⁹ Заявление С. Безкишкого об уходе из занимаемой должности. Архив газеты «Радянська Буковина». Папка «Редакция газеты «Радянська Буковина». г. Черновцы. Личные дела уволенных сотрудников редакции. От А до Я. Арк. 71.

¹⁰ Рапорт начальника Первого Черновицкого городского отделения милиции НКВД Зенькевича от 26 января 1946 года секретарю парторганизации редакции газеты «Радянська Буковина». Там само, арк 72.

Харкові і вже встигла набути практичного журналістського досвіду на посадах редактора «Саратовського водника» та власкора центральної «Красной Звезды»¹¹.

На 1 січня 1946 року штат вдалося доукомплектувати за рахунок демобілізованих з лав червоної армії. Втім, із такими прибульцями знову виникали майже непоборні труднощі: часто вони були з дуже далеких країв, отож, не знали ні української мови, ні історії краю, ні місцевих звичаїв. Політична обстановка складалася так, що стимулів чи спонук братися за це вони не мали. Справжню журналістську освіту мали одиниці. Ні обком партії, ні редакція не прагнули організувати для таких курси з вивчення української мови. Практичного досвіду з написання матеріалів новачки набували в різних газетах, де зазвичай затримувалися ненадовго. Послужними списками праці в знаних газетах часто хизувалися, однак чимось примітним у творчому плані не вирізнялися.¹²

З наведених вище фактів постає непроста картина із творенням газети «Радянська Буковина» до і після війни. Випускати на «належному», згідно з вимогами партії, рівні газету за умов хронічного дефіциту кадрів було непросто. Втім, непросто було і з тими, хто тягнув, як міг, цю непросту ношу виснажливої і відповідальної газетної справи.

Хто вони?

В чому полягали їхні чесноти й недоліки?

З якими долями вони входили до редакційного приміщення і як втілювали там свої наміри?

Цінний матеріал для з'ясування рівня професійного підготовки в цілому і мовної зокрема тодішніх газетних працівників дає аналіз архівної папки «Прийняті та звільнені» за 1944-1945 роки». Він засвідчує, що плінність журналістських кадрів тієї пори таки різюча: були місяці, коли редактор приймав на роботу до десятка нових співробітників. І стільки ж звільняв.

Причини?

Їх кілька. Звернемо увагу на найпоширеніші.

Мовна безграмотність

Аналіз заяв та анкет прийнятих на роботу на звільнених співробітників «Радянської Буковини» дає підстави стверджувати, що значна частина бажаючих працювати літературними працівниками в газеті з тих, хто приїхав до повоєнних Чернівців з послужним списком «працівників пера», засвідчувала в своїх перших текстах елементарну безграмотність.

Такий приклад. 26 квітня 1944 року з проханням оформити на кореспондентську посаду в українськомовну газету в Чернівцях звернувся Іван Жуков. Походив із українського села на Воронежчині. Колишній голова сільради. Закінчив до війни комісарські курси в Сімферополі, партшколу при губвиконкомі, комвуз у Воронежі, редактор багатотиражок у Воронежі та Хабаровську. В заяві на ім'я редактора «Ра-

¹¹ Приказ об освобождении собкора по Сторожинецькому кусту О. Янтке. Архів газети «Радянська Буковина». Папка «Редакция газеты «Радянська Буковина». г. Черновцы. Личные дела уволенных сотрудников редакции. От А до Я. Арк. 229.

¹² Звіт про роботу з кадрами редакції газети «Радянська Буковина» за 1945. Там само, 3 с.

дянської Буковини» переконливо написав, що бажає «повернутися до своєї рідної газетної роботи».

А тепер звернемо увагу на елементарні граматичні помилки з його заяви та автобіографії (виділяю їх півжиром):

*«Прошу прийняти мене до лав газети на посаду спец-корреспондента»;
скінчив газетний сектор (?) комвуза;
жінатий (жінка да двоє дітей – живуть у Чернівцях, вул Русська);
меньший брат загинув під Стаінградом, мати домогосподарька, брат чорно-
робочій;
в 1910 р. скінчив чотири групи сільської школи;
у 1923 був командіром кінного взводу червоного козацтва (Вінницька обл. – шепетівщина...)»¹³.*

Зрозуміло, що тодішній редактор «Радянської Буковини» не відважився брати на роботу такого «журналіста».

Та все ж через газету пройшла низка тих, хто мови не знав навіть на рівні користувача, не кажучи вже про достатній рівень володіння нею для постійного писання текстів. Кореспондентка А. Луценко відважилася бути чесною перед собою і колективом, до якого вона була все-таки зарахована 1947 року. Отож, сама призналася: не тягне. 2 лютого на стіл редакторів подала заяву такого змісту: «З огляду на те, що я не знаю української мови, мені важко працювати в «Радянській Буковині». Тому прошу мене звільнити з 1 березня»¹⁴.

Професійна непридатність

Журналістська професія, як відомо, потребує від її носія, окрім бездоганного володіння мовою, передусім творчих здібностей. І ті, хто їх не мали й не мали сильного бажання набувати це наполегливою працею, поступово розчарувалися та добровільно вирішували попрощатися з таким помилковим вибором. Справді, такий працівник довго не міг перебувати на творчій посаді, не готуючи щодень для газети відповідної якості та кількості різножанрових матеріалів.

Можна навести низку прикладів, коли в редакційний штат зараховували цілком грамотних працівників, здебільшого з числа випускників місцевого університету або з інших українських вишів, що прибували туди за скеруванням. Однак, довго затриматися в редакціях багато з них не могли. Заяви на звільнення писали з власної ініціативи через неможливість засвоїти на достатньому рівні газетну справу.

Приміром, навесні 1945 року за скеруванням Чернівецького університету на посаду літпрацівника редакції була зарахована М. Пекипова. Шість місяців перебування в штаті редакції переконало учорашню випускницю, що журналістський фах не для неї. Далі – цитата з її заяви в моєму перекладі з російської: «Оскільки я з газетною роботою досі не була знайома, мені слід було цим зайнятися досить сер-

¹³ Заява та автобіографія І. Жукова як претендента на посаду кореспондента. Архів газети «Радянська Буковина». Папка «Редакция газеты «Радянська Буковина». г. Черновцы. Личные дела уволенных сотрудников редакции. От А до Я. Арк. 67.

¹⁴ Заява А. Луценко на ім'я редактора газети «Радянська Буковина» від 2 лютого 1947 року, арк. 249.

йозно. Однак упродовж шести місяців я змушена була займатися пошуком квартири, що негативно позначилося на моїй роботі. Це обмежило мої заняття з підбіркою невеликих інформацій по області, внаслідок чого вони були низької якості. В даний час житлоплощі не маю, тому вимушена виїхати з Чернівців. У зв'язку з цим прошу звільнити мене із займаної посади»¹⁵.

Професійно непридатними до журналістської роботи виявилися у 1946 році два літературні працівники промислового відділу Каневський та Шуман. Зі службової записки до редактора завідувачки відділом В.Г. Григоренко стає зрозуміло, що їхню працю у відділі оцінювали як незадовільну: за чотири останні в травні дні роботи Каневський здав до друку лише 100 рядків, а Шуман – 200. За наступний тиждень не здали жодної інформації. «Виконання завдань дуже повільне й незадовільне, – наголошує в записці завідувачка. – Прошу вжити заходів і допомогти виправити роботу відділу, тому що вони своєю роботою зривають виконання плану»¹⁶.

Цікаво, що Каневський після тривалих у часі співбесід та перевірок документів прийнятий на роботу лише 18 травня і, судячи з доповідної, не добувши місячного терміну випробування, був звільнений.

Втім, у архівній теці є й історії, до яких вердикт «профнепридатність» можна виставляти з певним застереженням. Такою є, зокрема, історія з 24-річним Леонардом Курявенком.

Його батьки-вчителі походили з Київщини й були скеровані на роботу в Чернівці. Тут до війни хлопець закінчував школу. Далі було Омське воєнне училище, війна, яку закінчив під Берліном молодшим сержантом 49-ї зенітно-артилерійської дивізії. Після повернення до Чернівців, не маючи доти жодного стосунку до газетної справи, він переступив поріг редакції «Радянської Буковини» з бажанням влаштуватися тут на роботу. Зробити такий крок спонукала, однозначно, любов до слова – на фронті почав писати ліричні вірші, які подобалися однополчанам.

Леонарда прийняли в штат згідно з поданою заявою від 2 січня 1946 року. Заяву на звільнення писав двічі: 21 березня і 23 травня. Остання – такого змісту: «Прошу вас, шановний товариш редактор, звільнити мене з роботи та розрахувати. Вибачте, коли що не так робив, адже крім війни до цього ніде не працював»¹⁷.

З подальших документів справи впливають непрості його стосунки з відповідальним секретарем редакції Безкишким. Цілком можливо, що саме через суб'єктивне ставлення безпосереднього начальника в юнака урвався терпець. В окремому листі до редактора, написано грамотно й без помилок, він прохає повернути не схвалені до друку рукописи його кореспонденцій та віршів. Тональність цього листа не може не підкупляти:

«Товаришу редактор! Що б я не написав, твори мої не мають ваги між іншими, я би сказав, слабенькими творами «наших критиків». Прошу вас допомогти мені в по-

¹⁵ Заява М. Пекипової на ім'я редактора газети «Радянська Буковина» від 28 березня про звільнення з роботи. Архів газети «Радянська Буковина». Папка «Редакция газеты «Радянська Буковина». г. Черновцы. Личные дела уволенных сотрудников редакции. От А до Я, арк. 76.

¹⁶ Доповідна записка зав. відділом промисловості і транспорту на ім'я редактора газети щодо роботи Каневського і Шумана. Там само, арк. 188.

¹⁷ Автобіографія Л. Курявенка. Архів газети «Радянська Буковина». Папка «Редакция газеты «Радянська Буковина». г. Черновцы. Личные дела уволенных сотрудников редакции. От А до Я, арк. 97.

верненні поданих мною рукописів: «Подружжя Мозерських», «Попільниця», вірші «Сад», «Наш голос», «Вульгарна звичка», байка «І досі ходить він по світу». Може, я знайду інший шлях друкувати їх, але зараз сам Безкишкий відкрито заявляє, що він порвав деякі з них. Взагалі скромне містечко у вашій газеті бодай би на 20 строчок для мене не існує. Якщо вірш проходить через мого начальника відділу і через літредактора шановного товариша Руденка, то в Безкишкового він застопорюється. Я більше нічого подавати не буду, бо шлях переді мною закритий, а ставлення до мене з боку деяких осіб заставляє мене друкуватись десь інше, хоч я бажав би брати участь в наших номерах. Люди, які навіть не бачили мене, просять нових ліричних віршів, але я цього не можу здійснити в таких умовах»¹⁸.

Порушення трудової дисципліни

Це чи не найповажніша причина, через яку керівництво редакції змушене було часто вдаватися до кардинальних заходів. Серед типових тоді – попередження, вирахування зарплати, просте звільнення з роботи. Найсуворішою була передача матеріалів до народного суду за місцем мешкання такого працівника редакції для притягнення його до судової відповідальності.

В численних довідках чи службових записках, які надсилалися за підписами редакторів до обкому партії, ідеться про низку порушників трудової дисципліни. Для прикладу варто навести ось ці три факти.

Заступник редактора з румунського випуску Кіндрат Делидиш дезертирував з роботи, за чутками, за кордон.

Завідувач промислово-транспортним відділом Федір Корецький, кандидат партії, звільнився з роботи відповідно до наказу редактора. Але відділ кадрів обкому не погодив це звільнення і запропонував Корецькому повернутися на роботу. Він зігнував цієї пропозицією і самовільно виїхав з Чернівців. Швидко влаштувався в газеті «Радянський Селянин».

Кореспондент Чернявський був прийнятий на роботу без достатньої перевірки. Виявився п'яницею і плагиатором, за що був звільнений з роботи¹⁹.

Прикра історія сталася із завідувачкою редакційної бібліотеки в березні 1945 року. Необхідність існування такого підрозділу доводив обкомові партії ще перший редактор у 1940 році. Окрему штатну одиницю дозволили лише в квітні 1944. Перша завідувачка Циля Тисенбоїм добре справлялася з роботою, але під осінь звільнилася. Вакантною посада була до січня 1945-го. Знайти працівника з відповідною кваліфікацією виявилось непросто. Вибір випав на підчитчицю коректорату С. Кожванян²⁰. Організувати й керувати бібліотечною справою в колективі, а заодно й виконувати функції технічного секретаря її призначили з 10 січня з місячним окладом 250 карбованців (для порівняння, в літредактора було 800). А вже 26 березня вийшов наказ ре-

¹⁸ Лист Л. Куравенка редакторів газети «Радянська Буковина» від 23 травня 1946 року. Там само, арк. 94.

¹⁹ Звіт про роботу з кадрами редакції газети «Радянська Буковина» за 1945. Архів газети «Радянська Буковина». Папка «Редакция газеты «Радянська Буковина». г. Черновцы. Личные дела уволенных сотрудников редакции. От А до Я, 3 с.

²⁰ Личный листок по учету кадров: Тисенбоим Циля, Кожванян С. Архів газети «Радянська Буковина». Папка «Редакция газеты «Радянська Буковина». г. Черновцы. Личные дела уволенных сотрудников редакции. От А до Я, арк. 359.

дактора: «За проявлення недисциплінованості, за грубе поводження з відвідувачами та невиконання моїх неодноразових розпоряджень зняти з роботи зав. бібліотекою-техсекретаря т. Кожванян С. з 27 березня 1945 р.».

Втім, не все так однозначно, як може видатися на перший погляд, складалося з так званими злісними порушниками трудової дисципліни. Щоб коментувати їхні вчинки з висоти часу, варто, безумовно, враховувати контекст обставин, за яких ці порушення здійснювалися.

Ось показовий приклад із звільненням у січні 1946 року літературного редактора Володимира Руденка.

Матеріал цього працівника в редакції чекали зранку. Але ні тексту, ні його особисто не було аж до після обіду. На пропозицію відповідального секретаря зайти до кабінету та пояснити причину запізнення товариш Руденко нервово відповів... матюками й рвучко покинув редакцію. Звісно, що відповідальний секретар одразу ж написав службову редактору з проханням «прошу вжити заходів» і пропозицією «пора з Руденком прощатися»²¹.

На перший погляд, суть конфліктної ситуації справді дещо дикунська і досить рідкісна як для редакції обласної газети, де, звісно, мають працювати люди освічені й інтелігентні.

Збережена в архіві особова справа дає можливість трохи привідкрити завісу невідомості, більше пізнати цю людину та зрозуміти причини такої її поведінки.

Народився Володимир Руденко 1916 року в Києві. З 1931 по 1933 працював у друкарні АН УРСР, одночасно навчався на робітфаці, вступив на курси коректорів при Політвидавї, після яких призначили коректором на книжковій фабриці. 1939 року направлений партією на газетну роботу в Західну Україну – в буцацьку районну газету на Тернопільщині. 1940 року перевели коректором у чернівецьку «Радянську Буковину», де його призначили старшим коректором. Хотів більше знань, тому вступив на другий курс Чернівецького університету. Далі – воєнні лихоліття: поворот до Києва, де влаштувався в газету «За Отчизну», потім – на Кавказ, де захворів на тиф. Під час бомбардування влітку 1942 був присипаний землею, поранений осколком, контужений. Опісля частково видужав, повернувся до Києва, знайшов матір і сестру, перевіз їх на Буковину. У 1943 переховувався від поліції під Києвом, працював на транспорті, вступив на останній курс залізничного технікуму. Потім довго хворів, не працював. А в серпні 1944-го знову повернувся до Чернівців. Просився на посаду відповідального секретаря редакції, але призначили літературним редактором з посадовим місячним окладом 800 крб.²²

З такого короткого екскурсу воловодами долі та наслідків різних хвороб цієї людини в час війни не важко зрозуміти її психічний стан. І, певною мірою, знайти виправдання тому нервовому зривові, що стався в редакції.

Журналісти під судом і слідством

Найнесподіваніші і чи не найемоційніші за сприйняттям знахідки в архівних документах про життя і працю перших радянських журналістів на Буковині стосу-

²¹ Доповідна записка відповідального секретаря з приводу поведінки кореспондента В. Руденка. Там само, арк. 180.

²² Автобіографія В. Руденка. Там само, арк 173.

ються судових справ. До того ж, ідеться не про поодинокі, вище описані, випадки з прогульниками чи порушниками трудової дисципліни, а про знакових осіб у редакції – і за посадами, і за творчими доробками. З-поміж таких згодом вийдуть письменники, публіцисти, що матимуть низку визнаних владою помітних набутків у царині літератури соціалістичного реалізму.

Що це за судові справи?

В чому звинувачували журналістів?

Якими були наслідки?

Щоб відповісти на ці запитання, варто передусім з'ясувати суспільно-політичні передумови виникнення юридичних підстав для порушення таких справ.

День приєднання Буковини до радянської України 28 червня 1940 року майже збігся з днями підписання в Москві тодішніми очільниками радянської влади двох засадничих документів, які від початку їх запровадження в дію помітно вплинуть на життя десятків мільйонів простих людей на безкраїх теренах СРСР.

Ідеться про Указ Президії Верховної Ради СРСР від 26 червня 1940 року «Про перехід на восьмигодинний робочий день, на семиденний робочий тиждень і про заборону самовільного уходу робітників та службовців з підприємств і установ». Цей указ підписав Голова Президії Верховної Ради СРСР М. Калінін²³.

Наступного дня Голова Раднаркому Союзу РСР В. Молотов підписав Постанову РНК СРСР «Про підвищення норм виробітку і зниження розцінок в зв'язку з переходом на 8-годинний робочий день»²⁴.

Згідно з першим документом, тривалість робочого дня робітників і службовців в усіх державних, кооперативних і громадських підприємствах та установах збільшувалася: з семи до восьми годин – на підприємствах із семигодинним робочим днем; з шести до семи годин – на роботах із шестигодинним робочим днем; з шести до восьми годин – для службовців установ; із шести до восьми годин – для осіб, що досягли 16-ти років. Усі вимушено переходили з шестиденки на семиденний тиждень, з одним днем відпочинку у неділю. Категорично заборонялося самовільне залишення роботи, а також самовільний перехід на іншу. Порушникам цих вимог загрожували суворі покарання: подання до суду (найпоширеніший його вирок – тюремне ув'язнення строком від 2-х до 4-х місяців).

За прогул без поважної причини робітників і службовців державних, кооперативних і громадських підприємств та установ віддавали до суду і за вироком народного суду карали виправно-трудовими роботами за місцем роботи на строк до шести місяців з відрахуванням з заробітної плати до 25 відсотків. Проголом вважалося також запізнення на роботу більш ніж на 20 хвилин. Суди були зобов'язані розглядати всі справи не більше, ніж у п'ятиденний термін і вироки виконувати негайно.

²³ Про перехід на восьмигодинний робочий день і на семиденний робочий тиждень та на заборону самовільного залишення робітниками і службовцями підприємств й установ : Наказ Президії Верховної Ради СРСР від 26 червня 1940 року. URL: http://www.libussr.ru/doc_ussr/ussr_4252.htm.

²⁴ Про порядок проведення Наказу Президії Верховної Ради СРСР від 26 Червня 1940 року «Про перехід на восьмигодинний робочий день і на семиденний робочий тиждень та на заборону самовільного залишення робітниками і службовцями підприємств й установ : Постанова Ради Народних Комісарів СРСР від 27 червня 1940 року No 1104. URL: http://www.libussr.ru/doc_ussr/ussr_4255.htm

Вже від другого дня після оприлюднення цих документів місцева партійно-більшовицька преса по всьому СРСР, за прямою вказівкою з Москви, стала публікувати на перших шпальтах цілі добірки звичних «схвальних відгуків трудящих» – репортажі з мітингів, телеграми, інтерв'ю газетярів телефоном із представниками таких трудящих.

Не могла стояти осторонь цієї кампанії і нова радянська преса західноукраїнських областей. Тут доречно навести типовий приклад цієї кампанійщини зі шпальт львівської газети «Вільна Україна». Добірка матеріалів на цю тему названа «Потік резолюцій»:

Опубліковане звернення Всесоюзної Центральної Ради професійних спілок знайшло великий відгук серед трудящих підприємств і установ міста Львова. Яскравим свідченням цього є великий потік резолюцій, які надходять до редакції «Вільна Україна». В своїх резолюціях робітники, службовці і трудяща інтелігенція беруть на себе зобов'язання ще з більшою відданістю працювати на благо своєї соціалістичної батьківщини.

В резолюції, ухваленій на мітингу, робітники, службовці та інженерно-технічний персонал Львівської філії Українського центрального інституту ендокринології та органотерапії пишуть: «Ми обіцяємо докласти всіх зусиль, щоб внести як найбільшу свою частку в зміцнення обороноздатності нашої країни. Збільшення робочого дня до 8 годин і продовження робочого тижня лише по нашій установі дасть країні близько півміліона крб.»²⁵.

У перший місяць виходу в світ «Радянська Буковина» також вмещувала подібні добірки. Та минує небагато часу і ті з журналістів, хто організував, а фактично фальшував газетні добірки з палкими схваленнями трудящими рішень партії та уряду щодо необхідності зміцнення трудової дисципліни й підвищення продуктивності праці, на власній шкірі переконаються у несправедливості й згубності багатьох таких рішень, що часто не збігалися з інтересами тих-таки трудящих.

За даними дослідника Є. Жирнова, лише за перші два з половиною місяці дії цієї постанови кількість відданих під суд порушників перевищила мільйон людей²⁶. А до початку війни під дію цього покарання потрапило понад три мільйони радянських людей²⁷.

Положення ці діяли на всіх теренах СРСР упродовж трьох наступних п'ятирічок і були скасовані лише у 1956 році.

Одним із перших журналістів обласної газети в Чернівцях, хто потрапив під дію цього указу, виявився літпрацівник відділу листів Олександр Атаманюк.

На роботу в «Радянську Буковину» Олександр Іванович влаштувався двічі. 1 вересня 1944 зарахований на посаду власного кореспондента з питань міської та обласної інформації, а вже в грудні того ж року звільнений. Мав тоді 23 роки й поки не знаходив своє призначення. Попрацювавши кілька місяців у Чернівецькому медич-

²⁵ Потік резолюцій. Вільна Україна (Львів), 1940, 27 черв.

²⁶ Жирнов, Д. (2010), Ударники з примусу. Закон і Бізнес. 11-21 тавр. <https://zib.com.ua/ua/3174.html>

²⁷ Указом Президії Верховної Ради в СРСР введені восьмигодинний робочий день... Calendate: Альманах визначних подій. Інформаційно-аналітичне видання <https://calendate.com.ua/event/907>.

ному інституті, подався в одну з районів Одеської області. Однак і там не повелось. 20 серпні 1945 знову повернувся до Чернівців та знову попросився в «Радянську Буковину». Зважаючи на брак кадрів, його прийняли вдруге, цього разу літпрацівником відділу листів, хоча й за першим разом нічим примітним себе тут не проявив²⁸.

Далі про поведінку цього працівника йдеться в наказі в. о. редактора К. Ціпка про звільнення та передачу справи до суду: «Літпрацівник відділу листів 8 вересня звернувся із заявою про звільнення з роботи і, коли йому було відмовлено, 10 вересня самовільно залишив роботу в редакції. Справу Атаманюка передати в народний суд Сталінського р-ну м. Чернівці для притягнення до судової відповідальності»²⁹.

У поданій до обкому партії характеристиці на Атаманюка привертає увагу «вбивче» речення: «За час роботи в редакції виявив себе як недисциплінований працівник».

Цікава біографія та послужний список цього «недисциплінованого журналіста»: народився 1921 року в с. Глібові Кам'янець-Подільської губернії обл. Батько помер, коли хлопчикові було три роки, мати вступила до колгоспу. 1939 року закінчив сільськогосподарський технікум, а в 1941-му – Кам'янець-Подільський учительський інститут, здобувши фах історика. В роки окупації працював учителем і навіть актором Подільського українського театру. Журналістський досвід після визволення області від німців – літпрацівник кам'янецької міської газети «Прапор Жовтня», а незабаром – прокурівської обласної газети «Радянське Поділля».

Ніде не втримувався більше одного-двох місяців. І на кінець своєї журналістської кар'єри мусив упродовж півроку відраховувати четверту частину заробітної плати у фонд держави згідно з судовим рішенням.

Через місяць після засудження О. Атаманюка така сама доля спіткала виконувача обов'язків завідувача відділом сільського господарства Володимира Бабяка. Він не міг довести причини своєї відсутності в редакції 15 жовтня 1945 року. Наступного дня справу про В. С. Бабяка редакція офіційно передала в народний суд Сталінського р-ну м. Чернівців³⁰.

Детальніше про цього неординарного журналіста, а в майбутньому – відомого радянського письменника варто буде написати окрему розвідку.

А ось історія про те, як завдяки людяності редактора К. Ціпка та делікатності винуватця вдалося уникнути криміналу ще одному відповідному працівникові редакції Петру Янкіну.

Росіянин за національністю, член ВКП(б) з 1920 року і практикуючий журналіст із 1925 року, Янкін опинився в чернівецькій обласній газеті за путівкою ЦК партії. До війни працював відповідальним секретарем республіканської газети «Социалистическая Кабардино-Балкария». Фронтвик: у червоній армії з червня 1941 по жовтень 1945-го. Мав військові нагороди: орден «Вітчизняна війна», медалі «За оборону Кавказу», «За перемогу над Німеччиною». Після мобілізації прийнятий на роботу в. о. завідувача відділом сільського господарства «Радянської Буковини».

²⁸ Личный листок по учету кадров: Атаманюк Александр Иванович. Там само. Арк. 364.

²⁹ Довідна редактора газети «Радянська Буковина» К. Ціпка на Атаманюка О. І. Архів газети «Радянська Буковина». Папка «Редакция газеты «Радянська Буковина». г. Черновцы. Личные дела уволенных сотрудников редакции. От А до Я. Арк. 368.

³⁰ В Народний суд Сталінського району: справа В. Бабяка. Там само. Арк. 446.

У характеристиці редакції, поданій обкомові для затвердження на цій посаді, – доволі позитивні відгуки: виявив себе як кваліфікований журналіст; швидко орієнтується в умовах роботи Чернівецької області, відповідає займаній посаді³¹.

Далі про те, що довело цього журналіста до суду, – мовою документів. Ознайомимося із витягами службових записок нещодавно затвердженого завідувача одного з провідних відділів обласної газети з редактором газети Костянтином Ципком. У цьому цінному документі доби є низка важливих деталей із життя і побуту тодішніх журналістів (продкартки, харчування з базару, хвороби, ліки тощо). Подаю в перекладі з російської.

Зі службової записки від 6 січня 1946 року:

«Я потрапив у тяжке матеріальне становище й надіюся лише на поміч, яку Ви обіцяли. Мені потрібна в невелику розстрочку позика чи аванс в 1,5 тис. крб. Ця цифра досить скромна за нашої зарплати. І якщо ви проявите добру волю, вона може бути видана мені. Лише за цієї умови стану на ноги після хвороби, лише за цієї умови я набуду душевну рівновагу, яка потрібна для плідної роботи. Бухгалтер нині мені видав зі скандалом 200 руб. В рахунок лікарняного листка. Остачу він хоче заплатити 6 червня. Як мені жити далі, якщо лише 300 руб членських внесків я повинен сплатити негайно. У мене немає продкарток, я повинен харчуватися з базару. Мені ні за що харчуватися»³².

Зі службової записки від 17 січня 1946 року:

«Костянтин Григоровичу. Я захворів. На цей раз припадки відновилися. Ледве приїхавши, по суті нічого не зробив. Це мене мучить страшно. Прошу повірити лише одному: хвороба моя не та, про яку говорили минулого разу, а сильні справжні припадки. Тому прошу Вас лише про небагато: дозвольте мені сьогодні не працювати і дайте, будь ласка, записку, щоб мене оглянули в лікувальній комісії. Думаю, що завтра я зможу виїхати, щоб продовжити виконання завдань редакції. Зі щирою повагою – П. П.»³³.

Із наступної записки, датованої днем пізніше:

«У зв'язку з тим, що я не виконав ні своїх наміток, ні ваших завдань у відрядженні в Новоселицю, прошу вас видати наказ про несплату мені зарплати і командировочних за період від 15 до 18 січня включно. Даром грошей я отримувати не хочу і не буду їх отримувати»³⁴.

³¹ Характеристика Янкина П. П. Архів газети «Радянська Буковина». Папка «Редакция газеты «Радянська Буковина». г. Черновцы. Личные дела уволенных сотрудников редакции. От А до Я. Арк. 407.

³² Служебная записка отв. редактору газеты «Радянська Буковина» от Янкина П. П. Там само. Арк 409.

³³ Там само. Арк 410.

³⁴ Там само. Арк. 411.

Із наведених вище витинок архівного документа перед нами постає хвора, пригнічена безрадіними обставинами життя та доведена до відчаю порядна людина. Певне, набута генетично від батьків людська гідність не давала можливості цій людині використати виділені на відрядження кошти, з якого повернувся без виконаного завдання. Загрожуюча хворість та відсутність медичної допомоги не сприяли тому, щоб стало і вчасно приходити на роботу. За вимогами нового законодавства щодо кримінальної відповідальності за порушення трудової дисципліни журналіст Петро Янкін вже не один раз міг бути засудженим. Однак тодішній редактор К. Ципко все-таки виявив людяність, милосердя, такт.

На жаль, із наявних в архіві документів не вдалося простежити подальшу долю цього журналіста. Але фактом є те, що подання на нього до суду за явні прогули в роботі (медичної довідки він не міг надати, хоча безрезультатно просив редактора посприяти йому пройти медичний огляд) таки не було передане з редакції.

В архівній теці натрапив на прізвище ще одного хворого журналіста, який страждав, як і його попередник, на нервові розлади, і часто не виходив на роботу або запізнювався. І тодішній редактор К. Ципко не відважився й це прізвище подати до народного суду, хоча й велів обов'язок так вчинити. Йдеться про Василя Івановича Побігая, зарахованого по війні на посаду спеціального кореспондента. Є його заява від 1 липня 1946 року, в якій він повідомляє, що не може приступити до роботи по закінченні відпустки «у зв'язку з хворістю» та просить продовжити термін відпустки до 10 серпня.

Про сумну долю журналіста Побігая автор цих рядків довідався в 1978 році, коли прийшов за скеруванням до «Радянської Буковини». Проживши все життя одиноким, постійно борючись із набутими нервовими хворобами, Василь Іванович повісився в своєму однокімнатному помешканні на проспекті Жовтня в Чернівцях, яке він отримав у середині 60-х років від редакції, і в яке згодом тривалий час не бажали заселятися нові редакційні працівники.

Висновки

1. Кадрова політика більшовицької партії на приєднаних напередодні Другої світової війни західноукраїнських територіях мала свою специфіку. Особливою вона була для такої важливої ділянки ідеологічної роботи, якою віддавна вважалися засоби масової інформації і їхній найголовніший на той час сегмент – партійно-більшовицька преса. Головними редакторами новоутворюваних газет призначалися зазвичай прислані зі східних областей перевірені кадри. Добиралися вони передусім за найважливішими ідеологічними якостями – вірність справі більшовицької партії, здатність проводити її політику у довірених справах. Літературні здібності, достеменне знання специфіки журналістського ремесла, практичний досвід у цій справі були бажаними, але не визначальними.

2. У перші повоєнні роки ЦК партії всіляко заохочував місцеві партійні комітети видавати особливо активним і перспективним, на їхню думку, функціонерам ідеологічного фронту так звані партійні путівки-направлення для праці в редакціях газет. Подавача таких направлень із печатками ЦК чи обкомів партії редактори змушені були беззастережно зараховувати в штат, марно сподіваючись мати від них якусь віддачу в складному редакційно-видавничому процесі.

3. За умов активного формування наприкінці 20-х – початку 30-х років уніфікованої по всьому СРСР розгалуженої мережі місцевої преси (заводські, міські, районні, обласні), а також галузевої на рівні областей (партійні, молодіжні, дитячі, військово-патріотичні), в радянській Україні ще не було навчального закладу, який би готував журналістські кадри. Редакції поповнювали їх із числа колишніх сільських чи робітничих кореспондентів, які відчували потяг до слова й мали здібності до писання. Для самоосвіти таких були засновані спеціальні журнали – «Робкор», «Селькор» (з наголосом на селянський, а не сільський), пізніше «Робселькор» в Україні та «Рабоче-крестьянский корреспондент» – у Москві. Втім, цього було замало.

4. Редакції газет були включені до бази державного розподілу випускників гуманітарних факультетів місцевих університетів чи педінститутів. Тому редактори на місцях змушені були зараховувати скерованих за розподілом молодих спеціалістів на посади літпрацівників. Як свідчить практика, більших новачків у журналістиці незабаром змушені були звільнитися з роботи за власним бажанням через нездатність освоїти на практиці ази цієї професії.

5. По завершенні Другої світової війни в середовищі представників розумової праці, вихідців із народу, утворився кількісно значний прошарок, що охоче зараховував себе до «працівників пера». Набувши певного досвіду співпраці з редакціями різних газет на Великій Україні, такі охоче переїздили у великі й малі містечка Західної України в пошуках житла, престижної праці та високого заробітку на посадах літпрацівників радянських газет, які активно відновлювалися по війні. Їх попервах охоче брали на роботу, адже в послужному списках претендентів посісти редакційні вакансії перелічувалася низка газет, де вони досі працювали.

6. З обов'язкових трьох документів, які мав ретельно заповнити претендент на будь-яку посаду в редакцію газети (заяви, автобіографії, бланку «Листка обліку кадрів»), останній мав кілька специфічних граф для заповнення. Їхній зміст обов'язково перевіряли відповідні каральні органи (КДБ і МВД) – без резолюцій цих установ влаштуватися на редакційну роботу було практично неможливо. Про головне в графах. Основне заняття батьків до і після 1917 року, партійність (коли й де вступив у партію, комсомол). Слід було відповідати й на такі питання: чи були сумніви в проведенні лінії партії, чи брав участь в опозиції, чи був членом інших партій, чи брав участь у революційному (партизанському) русі або підпільній роботі? Окремо – кілька запитань про полон: де, коли, за яких обставин, коли і як звільнився? Також партію цікавила можлива участь у військах чи установах «бєлих правітельств»: коли, де, на яких посадах. Так само – про перебування на окупованих німцями під час Другої світової війни територіях (де, коли, що робив?). Із завершенням українізації на Великій Україні (а це кінець 20-х років) документація у відділах кадрів державних установ та організацій поступово переводилася на російську. І ця практика швидко була запроваджена і в новоприєднаних до радянської України областях.

7. Специфічним було ставлення контролюючих органів до знання претендента на кореспондентську чи якусь іншу творчу посаду в редакції газети, що мала офіційний статус українськомовного видання, саме української мови. Цілковите незнання або слабе її знання не ставало на заваді прийняттю на роботу. Матеріали таких «незнайків» перекладали з російської коректори чи літредактори, яким це навантаження було додатковим. Ця ганебна практика існувала фактично аж до розвалу СРСР.

8. Кандидатури на керівні творчі посади в редакціях (зав. відділами, заступники головного редактора, відповідальний секретар) погоджувалися з обкомом партії. Кожне подання редактора обов'язково переходило через руки обкомівського інструктора з відділу кадрів. У Чернівцях, скажімо, тим, хто дозволяв або не дозволяв просувати подання в кабінет секретаря з ідеології, був на ту пору такий собі Бурмаков. На низці подань частіше трапляється його підпис із такою резолюцією: «Не возражаю в назначении тов. (такого-то) на должность (таку-то)».

Зазвичай у наказах про призначення на ту чи ту посаду вказувався іспитовий термін – один місяць. І не безпідставно. Як свідчить практика, чимало таких «журналістів» того терміну не витримували – або самі писали заяву на звільнення за власним бажанням, або їх звільняли за ініціативи редакції.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Автобіографія В. Руденка. Архів газети «Радянська Буковина». Папка «Редакция газеты «Радянська Буковина». г. Черновцы. Личные дела уволенных сотрудников редакции. От А до Я. Арк 173.
2. Автобіографія Л. Курявенка. Архів газети «Радянська Буковина». Папка «Редакция газеты «Радянська Буковина». г. Черновцы. Личные дела уволенных сотрудников редакции. От А до Я. Арк. 97.
3. В Народний суд Сталінського району: справа В. Бабляка. Архів газети «Радянська Буковина». Папка «Редакция газеты «Радянська Буковина». г. Черновцы. Личные дела уволенных сотрудников редакции. От А до Я. Арк. 446.
4. В об'єктиві часу: київські журналісти про колег, свою професію, творчі будні редакційних колективів, спілчанське життя. (2009). Упоряд. М. Сорока. К., 260 с.
5. Довідка редактора газети «Радянська Буковина» К. Ципка на Атаманюка О. І. Арк. 368.
6. Доповідна записка відповідального секретаря з приводу поведінки кореспондента В. Руденка. Архів газети «Радянська Буковина». Папка «Редакция газеты «Радянська Буковина». г. Черновцы. Личные дела уволенных сотрудников редакции. От А до Я. Арк. 180.
7. Доповідна записка зав. відділом промисловості і транспорту на ім'я редактора газети щодо роботи Каневського і Шумана. Архів газети «Радянська Буковина». Папка «Редакция газеты «Радянська Буковина». г. Черновцы. Личные дела уволенных сотрудников редакции. От А до Я. Арк. 188.
8. Жирнов, Д. (2010), Ударники з примусу. Закон і Бізнес. 11-21 трав. <https://zib.com.ua/ua/3174.html>.
9. Журахович, С. (1974), Повісті та оповідання. «Дніпро», Київ, 478 с.
10. Заява А. Луценко на ім'я редактора газети «Радянська Буковина» від 2 лютого 1947 року. Архів газети «Радянська Буковина». Папка «Редакция газеты «Радянська Буковина». г. Черновцы. Личные дела уволенных сотрудников редакции. От А до Я. Арк. 249.
11. Заява М. Пекипової на ім'я редактора газети «Радянська Буковина» від 28 березня про звільнення з роботи. Архів газети «Радянська Буковина». Папка «Редакция газеты «Радянська Буковина». г. Черновцы. Личные дела уволенных сотрудников редакции. От А до Я. Арк. 76.

12. Заява та автобіографія І. Жукова як претендента на посаду кореспондента. Архів газети «Радянська Буковина». Папка «Редакция газеты «Радянська Буковина». г. Черновцы. Личные дела уволенных сотрудников редакции. От А до Я. Арк. 67.
13. Заявление С. Безкишкового об уходе из занимаемой должности. Архів газети «Радянська Буковина». Папка «Редакция газеты «Радянська Буковина». г. Черновцы. Личные дела уволенных сотрудников редакции. От А до Я. Арк. 71.
14. Звіт про роботу з кадрами редакції газети «Радянська Буковина» за 1945 рік. Архів газети «Радянська Буковина». Папка «Редакция газеты «Радянська Буковина». г. Черновцы. Личные дела уволенных сотрудников редакции. От А до Я. 3 с.
15. Лист Л. Курявенка редакторів газети «Радянська Буковина» від 23 травня 1946 року. Архів газети «Радянська Буковина». Папка «Редакция газеты «Радянська Буковина». г. Черновцы. Личные дела уволенных сотрудников редакции. От А до Я. Арк. 94.
16. Личный листок по учету кадров: Атаманюк Александр Иванович. Архів газети «Радянська Буковина». Папка «Редакция газеты «Радянська Буковина». г. Черновцы. Личные дела уволенных сотрудников редакции. От А до Я. Арк. 364.
17. Личный листок по учету кадров: Тисенбоим Циля, Кожванян С. Архів газети «Радянська Буковина». Папка «Редакция газеты «Радянська Буковина». г. Черновцы. Личные дела уволенных сотрудников редакции. От А до Я. Арк. 359.
18. Михайлин, І. (2019), Основи журналістики. Підручник. Харків, 496 с.
19. Потік резолюцій. Вільна Україна (Львів). 1940. 27 черв.
20. Потятиник, Б. (1991), До питання функціонування тоталітарної журналістики. Українська журналістика-90: Тез. доп. II Респ. наук.-практ. конф. К.
21. Потятиник, Б. (1992), Тоталітарна журналістика Текст лекцій. ЛДУ, Львів, 80 с.
22. Про перехід на восьмигодинний робочий день і на семиденний робочий тиждень та на заборону самовільного залишення робітниками і службовцями підприємств й установ: Наказ Президії Верховної Ради СРСР від 26 червня 1940 року. URL: http://www.libussr.ru/doc_ussr/ussr_4252.htm.
23. Про порядок проведення Наказу Президії Верховної Ради СРСР від 26. Червня 1940 року «Про перехід на восьмигодинний робочий день і на семиденний робочий тиждень та на заборону самовільного залишення робітниками і службовцями підприємств й установ: Постанова Ради Народних Комісарів СРСР від 27 червня 1940 року No 1104. URL: http://www.libussr.ru/doc_ussr/ussr_4255.htm.
24. Рапорт начальника Первого Черновицкого городского отделения милиции НКВД Зенькевича от 26 января 1946 года секретарю парторганизации редакции газеты «Радянська Буковина». Архів газети «Радянська Буковина». Папка «Редакция газеты «Радянська Буковина». г. Черновцы. Личные дела уволенных сотрудников редакции. От А до Я. Арк. 72.
25. Служебная записка отв. редактору газеты «Радянська Буковина» от Янкина П. П. Архів газети «Радянська Буковина». Папка «Редакция газеты «Радянська Буковина». г. Черновцы. Личные дела уволенных сотрудников редакции. От А до Я. Арк. 409.
26. Краткая справка о работе редакции газеты «Радянська Буковина» со дня ее выхода (с 3 апреля 1944 г.) по 25 октября 1944 г. Лист на ім'я секретаря Чернівецького обкому КП(б)У Зеленюка за підписом відповідального редактора Л. Терешенка.

- Архів газети «Радянська Буковина». Папка «Редакция газеты «Радянська Буковина». г. Черновцы. Личные дела уволенных сотрудников редакции. От А до Я. С. 4.
27. Тимошик, М., Дацюк, Г., Таран, К. (2008), Історія одного журналістського курсу. К., 468 с.
28. Указом Президії Верховної Ради в СРСР введені восьмигодинний робочий день... Calendate: Альманах визначних подій. Інформаційно-аналітичне видання <https://calendate.com.ua/event/907>.
29. Характеристика Янкина П. П. Архів газети «Радянська Буковина». Папка «Редакция газеты «Радянська Буковина». г. Черновцы. Личные дела уволенных сотрудников редакции. От А до Я. Арк. 407.

REFERENCES

1. Avtobiohrafia V. Rudenka. Arkhiv hazety «Radianska Bukovyna». Papka «Redaktsyia hazety «Radianska Bukovyna». h. Chernovtsy. Lychnye dela uvolennykh sotrudnykov redaktsyy. Ot A do Ya. Ark 173.
2. Avtobiohrafia L. Kuriavenka. Arkhiv hazety «Radianska Bukovyna». Papka «Redaktsyia hazety «Radianska Bukovyna». h. Chernovtsy. Lychnye dela uvolennykh sotrudnykov redaktsyy. Ot A do Ya. Ark. 97.
3. V Narodnyi sud Stalinskoho raionu: sprava V. Babliaka. Arkhiv hazety «Radianska Bukovyna». Papka «Redaktsyia hazety «Radianska Bukovyna». h. Chernovtsy. Lychnye dela uvolennykh sotrudnykov redaktsyy. Ot A do Ya. Ark. 446.
4. V obiektyvi chasu: kyivski zhurnalisty pro koleh, svoiu profesiiu, tvorchi budni redaktsiinykh kolektyviv, spilchanske zhyttia. (2009), Uporiad. M. Soroka. K., 260 s.
5. Dovidka redaktora hazety «Radianska Bukovyna» K. Tsyпка na Atamaniuka O. I. Ark. 368.
6. Dopovidna zapyska vidpovidalnoho sekretaria z pryvodu povedinky korespondenta V. Rudenka. Arkhiv hazety «Radianska Bukovyna». Papka «Redaktsyia hazety «Radianska Bukovyna». h. Chernovtsy. Lychnye dela uvolennykh sotrudnykov redaktsyy. Ot A do Ya. Ark. 180.
7. Dopovidna zapyska zav. viddilom promyslovosti i transportu na imia redaktora hazety shchodo roboty Kanevskoho i Shumana. Arkhiv hazety «Radianska Bukovyna». Papka «Redaktsyia hazety «Radianska Bukovyna». h. Chernovtsy. Lychnye dela uvolennykh sotrudnykov redaktsyy. Ot A do Ya. Ark. 188.
8. Zhyrnov, D. (2010), Udarnyky z prymusu. Zakon i Biznes. 11-21 trav. <https://zib.com.ua/ua/3174.html>.
9. Zhurakhovych, S. (1974), Povisti ta opovidannia. Dnipro, K., 478 s.
10. Zaiava A. Lutsenko na imia redaktora hazety «Radianska Bukovyna» vid 2 liutoho 1947 roku. Arkhiv hazety «Radianska Bukovyna». Papka «Redaktsyia hazety «Radianska Bukovyna». h. Chernovtsy. Lychnye dela uvolennykh sotrudnykov redaktsyy. Ot A do Ya. Ark. 249.
11. Zaiava M. Pekypovoi na imia redaktora hazety «Radianska Bukovyna» vid 28 bereznia pro zvilnennia z roboty. Arkhiv hazety «Radianska Bukovyna». Papka «Redaktsyia hazety «Radianska Bukovyna». h. Chernovtsy. Lychnye dela uvolennykh sotrudnykov redaktsyy. Ot A do Ya. Ark. 76.

12. Zaiava ta avtobiohrafia I. Zhukova yak pretendenta na posadu korespondenta. Arkhiv hazety «Radianska Bukovyna». Papka «Redaktsyia hazety «Radianska Bukovyna». h. Chernovtsy. Lychnye dela uvolennykh sotrudnykov redaktsyy. Ot A do Ya. Ark. 67.
13. Zaiavlenye S. Bezkyshkoho ob ukhode yz zanymaemoi dolzhnomy. Arkhiv hazety «Radianska Bukovyna». Papka «Redaktsyia hazety «Radianska Bukovyna». h. Chernovtsy. Lychnye dela uvolennykh sotrudnykov redaktsyy. Ot A do Ya. Ark. 71.
14. Zvit pro robotu z kadramy redaktsii hazety «Radianska Bukovyna» za 1945 rik. Arkhiv hazety «Radianska Bukovyna». Papka «Redaktsyia hazety «Radianska Bukovyna». h. Chernovtsy. Lychnye dela uvolennykh sotrudnykov redaktsyy. Ot A do Ya. 3 s.
15. Lyst L. Kuriavenka redaktorovi hazety «Radianska Bukovyna» vid 23 travnia 1946 roku. Arkhiv hazety «Radianska Bukovyna». Papka «Redaktsyia hazety «Radianska Bukovyna». h. Chernovtsy. Lychnye dela uvolennykh sotrudnykov redaktsyy. Ot A do Ya. Ark. 94.
16. Lychnyi lystok po uchetu kadrov: Atamaniuk Aleksandr Yvanovych. Arkhiv hazety «Radianska Bukovyna». Papka «Redaktsyia hazety «Radianska Bukovyna». h. Chernovtsy. Lychnye dela uvolennykh sotrudnykov redaktsyy. Ot A do Ya. Ark. 364.
17. Lychnyi lystok po uchetu kadrov: Tysenboym Tsylya, Kozhvanian S. Arkhiv hazety «Radianska Bukovyna». Papka «Redaktsyia hazety «Radianska Bukovyna». h. Chernovtsy. Lychnye dela uvolennykh sotrudnykov redaktsyy. Ot A do Ya. Ark. 359.
18. Mykhailyn, I. (2019), *Osnovy zhurnalistyky*. Pidruchnyk. Kharkiv, 496 s.
19. Potik rezoliutsii. (1940), *Vilna Ukraina (Lviv)*. 27 cherv.
20. Potiatynuk, B. (1991), *Do pytannia funktsionuvannia totalitarnoi zhurnalistyky*. Ukrainska zhurnalistyka-90: Tez. dop. II Resp. nauk.-prakt. konf. K.
21. Potiatynuk, B. (1992), *Totalitarna zhurnalistyka Teksty lektsii*. LDU, Lviv, 80 s.
22. Pro perekhid na vosmyhodynniy robochyi den i na semydennyi robochyi tyzhden ta na zaboronu samovilnoho zalyshennia robitnykamy i sluzhbovtsiamy pidprijemstv y ustanov: Nakaz Prezydii Verkhovnoi Rady SRSR vid 26 chervnia 1940 roku. URL: http://www.libussr.ru/doc_ussr/ussr_4252.htm.
23. Pro poriadok provedennia Nakazu Prezydii Verkhovnoi Rady SRSR vid 26. Chervnia 1940 roku «Pro perekhid na vosmyhodynniy robochyi den i na semydennyi robochyi tyzhden ta na zaboronu samovilnoho zalyshennia robitnykamy i sluzhbovtsiamy pidprijemstv y ustanov: Postanova Rady Narodnykh Komisariv SRSR vid 27 chervnia 1940 roku No 1104. URL: http://www.libussr.ru/doc_ussr/ussr_4255.htm.
24. Raport nachalnyka Pervoho Chernovytskoho horodskoho otdeleniya mylytsyy NKVD Zenkevycha ot 26 yanvaria 1946 hoda sekretariu partorhanyzatsyy redaktsyy hazety «Radianska Bukovyna». Arkhiv hazety «Radianska Bukovyna». Papka «Redaktsyia hazety «Radianska Bukovyna». h. Chernovtsy. Lychnye dela uvolennykh sotrudnykov redaktsyy. Ot A do Ya. Ark. 72.
25. Sluzhebnaia zapyska otv. redaktoru hazety «Radianska Bukovyna» ot Yankyna P. P. Arkhiv hazety «Radianska Bukovyna». Papka «Redaktsyia hazety «Radianska Bukovyna». h. Chernovtsy. Lychnye dela uvolennykh sotrudnykov redaktsyy. Ot A do Ya. Ark. 409.
26. Kratkaia sprava o rabote redaktsyy hazety «Radianska Bukovyna» so dnia ee vykhoda (s 3 apreliia 1944 h) po 25 oktiabria 1944 h. Lyst na im'ia sekretaria Chernivetskoho obkomu KP(b)U Zeleniuka za pidpysom vidpovidalnoho redaktora L. Tereshchenka. Arkhiv hazety «Radianska Bukovyna». Papka «Redaktsyia hazety «Radianska Bukovyna». h. Chernovtsy. Lychnye dela uvolennykh sotrudnykov redaktsyy. Ot A do Ya. S. 4.

27. Tymoshyk, M., Datsiuk, H., Taran, K. (2008), *Istoriia odnogo zhurnalistskoho kursu*. K., 468 s.
28. Ukazom Prezdyii Verkhovnoi Rady v SRSR vvedeni vosmyhodynni robochy den... Calendate: Almanakh vyznachnykh podii. Informaiino-analitychne vydannia <https://calendate.com.ua/event/907>
29. Kharakterystyka Yankyua P. P. Arkhiv hazety «Radianska Bukovyna». Papka «Redaktsyia hazety «Radianska Bukovyna». h. Chernovtsy. Lychnye dela uvolennykh sotrudnykov redaktsyy. Ot A do Ya. Ark. 407.

**STAFF OF TOTALITARIAN JOURNALISM
FOR PRESSES OF WESTERN UKRAINIAN REGIONS.
40-50s OF THE TWENTIETH CENTURY.
(ON THE ARCHIVAL MATERIALS
OF THE REGIONAL NEWSPAPER «SOVIET BUKOVYNA»)**

Mykola Tymoshyk

Kyiv National University of Culture and Arts,

36 E. Konovalets Str, 01133, Kyiv, Ukraine

e-mail: tymoshyk.m@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-7011-3022>

For the first time in Ukrainian journalism, the issue of totalitarian journalism has been outlined. The basis of the analysis is the archival materials of the Chernivtsi regional newspaper «Soviet Bukovyna» founded in 1940, which was re-registered in 1991 with the name «Bukovyna». The specifics of the formation of the assets of «pen workers» during the Soviet era are clarified; the qualitative composition of the staff, the reasons for their turnover and the typical types of journalists of that time were analyzed; information about the trials and investigations of journalists who were widely used against them in accordance with the legislation of 1940 was introduced into scientific circulation; biographical portraits of individuals are given.

The personnel policy of the Bolshevik Party in the western Ukrainian territories annexed on the eve of World War II had its own specifics.

The editors-in-chief of the newly formed newspapers were usually verified personnel sent from the eastern regions. They were selected primarily for the most important ideological qualities – loyalty to the cause of the Bolshevik Party, the ability to pursue its policy in the entrusted case. Literary abilities, accurate knowledge of the specifics of the journalistic craft, practical experience in this field were desirable, but not decisive.

With the enactment of a strict law in 1940 on criminal liability for breach of labor discipline, delays in work without good reason, the cases of a number of journalists were transferred to the district courts at the place of work.

In the first postwar years, the Central Committee of the party strongly encouraged local party committees to issue to functionaries of the ideological front so-called party vouchers for work in newspaper editorial offices.

Keywords: journalism of the totalitarian era, newspaper «Soviet Bukovyna», cadres of journalism, types of Soviet journalists, trials and investigations against journalists, journalistic destinies.